

mammadaba

Dzīvo Latvijas valsts mežos

PIE EZERIEM

Latvijas valsts meži un mammadaba gaida tevi ciemos!

"Latvijas valsts meži" jau brīdināja:

NEMĒSLO MEŽĀ!
PAR CŪKU PĀRVĒRTĪSIES!

“Mammadaba” ir Latvijas valsts mežu aicinājums tuvināties dabai, iepazīt tās bagātību un saplūst ar tās pirmatnējo skaistumu. Kā jau īsta mamma, daba mūs vienmēr gaida ciemos, vienmēr ir gatava mierināt, atveldzēt, pabarot un dalīties ar mums savā gudrībā un dzīves pieredzē.

Šis izdevums ir “Mammadabas” stāsts par saviem bērniem, pieciem Latvijas ezeriem, to pastāvīgajiem iemītniekiem, kaimiņiem un draugiem – zivīm, putniem, kokiem un augiem, kā arī laiskas un aktīvas atpūtas iespējām un tūrisma vietām. Tās “Mammadaba” lolojusi, domājot par Jums. Lai jauka šī vasara un atvaļinājumu laiks!

Roberts Strīpnieks

AS “Latvijas valsts meži” valdes priekšsēdētājs

Pie ezeriem

Latvija ir ezeru zeme. To droši var apgalvot, nebaidoties, ka skanēs pārāk lielīgi, īpaši, ja ezeru skaitu salīdzina ar citām Centrāleiropas valstīm. Un kā nu ne, ja Čehijā, piemēram, ir tikai pieci dabiskas izcelsmes ezeri, bet pie mums visus mazos, jaukos, klusos ezeriņus nevar ne saskaitīt. Zināms vien, ka Latvijā ir 2256 ezeri, kuru platība lielāka par 1 ha, bet to, kuru lielums pārsniedz 1000 ha (10 kvadrātkilometru), ir sešpadsmit.

Ezeriem gluži tāpat kā cilvēkiem ir dažādi likteņi. Vienam laimējies piedzimt gleznainā vietā, pūrā saņemot smilšainas pludmales, citam lemts mūžu pavadīt kā klusam purva ezeriņam, kas nekad savos krastos nedzirdēs jautras bērnu čalas. Ir ezeri, kuri aizaug, panīkst un noveco, bet citiem ir paveicies, jo tie tiek aprūpēti, loloti, kopti un lutināti.

AS “Latvijas valsts meži” apsaimnieko piecus ezerus: Lielauces, Zebrus, Gulbju, Kaņiera ezeru un Tērvetes ūdenskrātuvi. Ar trim no tiem tad arī sāksim jauko ceļojumu pie Mammadabas lototajiem bērniem.

Pie teiksmotā Zebrus ezers

2. lpp

Atpūtas centrs “Spāre”

6. lpp

Pie purvainā Lielauces ezera

10. lpp

Velomaršruti LVM ezeru zemē

14. lpp

“Straujas upes, lēni atvari, klusi meža ezeri, kam krasti līgojas kā palagi, jūras ziemeļos un dienvidos – tie visi bieži uzņēmuši mani savos spoguļos. Neviens draugs, neviena draudzene nav man snieguši tik ilgstošu labsajūtu kā šie ūdeņi, kuru devīze ir: mūžam atjaunoties”.

Jānis Jaunsudrabiņš

Pie teiksmotā Zebrus ezera

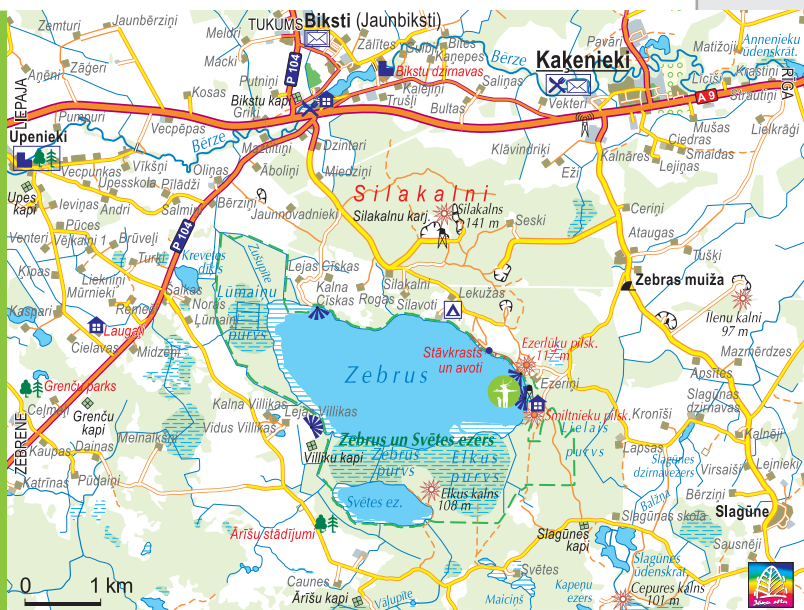

2

Atrašanās vieta

Zebrus (saukts arī par Zebras vai Zebras ezeru) atrodas Dobeles rajonā Zebrenes administratīvajā teritorijā, Bikstu pagastā.

Platība – 412 ha, garums – 3,6 km, platums – 1,75 km, vidējais dziļums 1,5 – 2 m, lielākais dziļums 4,2 m – 3,8 m (pēc meliorācijas dziļums samazinājies).

Pastāvīgie iemītnieki:

ūdenī: zandarts, asaris, plaudis, picis, līnis, zutis, līdaka, rudulis, sudrabkarūsa, rauda u. c. zivis, kopā apmēram 15 sugu, goda pilsonis – 9 kg smags zandarts;

gaisā: kajaks, sējas zoss, ziemeļu un mazais gulbis, dzeņveidīgie putni u. c., vairākas sikspārņu sugas (dīķa naktssikspārnis, ūdeņu naktssikspārnis, Natūza sikspārnis, rūsganais naktssikspārnis, ziemeļu sikspārnis);

krastā: pļavu silpurene, naktsvirole, vīru dzegužpuķe, stāvlapu dzegužpirkstīte u. c. citur reti sastopami augi, īpaši no orhideju dzimtas.

Kā radies Zebrus ezers?

Teika vēsta, ka senos laikos Zebrus ezers laidies pa padebešiem. Beidzot tur augšā parādījies vīrs baltā zirgā, saukdams: “Uzminiet, kā šo ezeru sauc!” Minējuši visi cilvēki, tomēr īsto vārdu neviens nav varējis uzminēt. Te piepeši kāds zēns iesaucies: “Zebrus ezers!” Tūlīt ezers nolaidies no mākoņiem tajā vietā, kur tas stāv vēl šo baltu dienu.

Zebrus kaimiņi

Zebrus ezeram ir laimējies visādā ziņā. Dzimis skaistā vietā, tā krastos atklāta viena no senākajām apdzīvotajām vietām Zemgalē. Kaimiņi arī skaisti un slaveni. No Svētes ezera Zebru šķir tikai puskilometru platais Svētes purvs. Iespējams, ka abi ezeri reiz bijuši vienoti, pāri gājis plienakmeņiem izlikts sēklis, pa kuru priesteri briesmu brīžos no senās latviešu kulta vietas Elku kalnā steigušies meklēt patvērumu augstajā un labi aizsargātajā Ezerlūķu pilskalnā, kur senos laikos pacēlusies stalta senlatviešu pils. Bet Smiltnieku pilskalnā esot dedzinātas raganas. Pats ezers ziemā biedējot ļaudis, baisi baurojot. Tiesa, troksnis rodas, ezera ledum plaisājot, bet tas pieder pie teiksmainās noskaņas.

Par teiksmotu Zebrus ezera apkārtni dēvējis rakstnieks Kārlis Leviņš, kurš savu dzimto pusi ar lielu mīlestību aprakstījis romānā “Pie teiksmotā ezera”.

Zebrus ezera gleznaino apkārtni pētījis jau Augusts Bīlenšteins. Ļaudis viņam stāstījuši par lielajiem kokiem Elku kalnā. Priedes bijušas jāzāgē pušu gan garumā, gan platumā, liepām žuburus ne saskaitīt, bet vērtīga ozolu audze saglabājusies vēl mūsdienās.

Krāšņā ainava, avotu purvi, purvaini meži, aizsargājamas putnu un sīkspārņu sugas – tā ir īstā vieta atpūtai un dabas baudīšanai.

Plēsonīgais saldūdens karalis zandarts (*Stizostedion lucioperca*)

ir smalka un izvēlīga zivs gan ūdens, gan gultnes ziņā, daudzos ezeros to nācies ieaudzēt mākslīgi. Zandarts mēdz slēpties dziļās bedrēs, tas meklē dažādas slēptuves.

Zandarts jeb līdakasaris pārtiek gandrīz tikai no sīkām zivtiņām – breksēniem, raudiņām, vīķēm un ruduļiem – un var svērt vairāk nekā 12 kilogramu. Savā rījībā pieaudzis zandarts pārspēj asari un neatpaliek pat no līdakas. Nereti novēroti gadījumi, kad zandarts, dzenoties pakaļ laupījumam, uzskrien uz sēkļa, kur ūdens nav dziļāks par 4 cm. Viņa dzimtie ūdeņi ir Donava, kā arī Ziemeļeiropas un Centrāleiropas upes. Tagad šī zivs ir ieaudzēta Anglijā, un tās izplatības areāls turpina paplašināties. Zandarti nārsto pavasarī vai vasaras sākumā. Bāli dzeltenie ikru pikucīši pielīp pie ūdenszālēm, zemūdens akmeņiem vai smiltīm. Pēc vairākām dienām izšķīlas kāpuri, kuri līdz zobu izaugšanai pārtiek no dzeltenuma maisiņā esošajām barības vielām. Mazie zandartiņi pārtiek no zivju mazuļiem un kukaiņu kāpuriem.

Šīs zivis var noķert ar gruntsmakšķeri, pludiņmakšķeri un arī ar spinningu. Spiningojot zandartus, vislabākie panākumi parasti tiek gūti, izmantojot rotiņus vai gumijas zivtiņas. Zandartu ķeršanai nepieciešams 2,4 m garš kāts ar vidēju izlieci, bezinerces spole, monoaukļa, kas notur 2,7–3,6 kg, un īsa, stingra pavadiņa. Līdakasariem vajag mazas ēsmas zivtiņas.

Ideāla atpūta

Kopš 2000. gada ezeru apsaimnieko AS "Latvijas valsts meži" (LVM). Ezeru austrumu krastā atrodas LVM izveidots atpūtas komplekss, kurā ietilpst laivu bāze ar 17 laivām un diviem ūdensvelosipēdiem, septiņas kempinga mājiņas atpūtai, vietas romantiskai vakarēšanai pie ugunskurakura, kur var vārīt pašu noķertu zivju zupu, nojumes ar galdiem un soliēm. Ir smilšaina peldvieta, skatu tornis putnu un mākoņu vērošanai, volejbola un basketbola laukums aktīvai atpūtai, šūpoles mazajiem, automašīnu stāvvietas lielajiem.

Šī ir ideāla vieta atpūtai visai ģimenei. Kamēr makšķernieki laivā ezerā mēģina izvilkt rekordzandartu, romantiskākie var uzkāpt 30 m augstajā Ezerlūķu pilskalnā vai Elku kalnā izbaudīt svētvietai raksturīgo

mieru, aplūkot daudzžuburu liepas un orhideju dzimtas puķes, jaunieši – sarīkot volejbola mačus, peldēties, braukāt ar ūdensvelosipēdu. Starp citu, arī velosipēdistu iecienīts maršruts ved gar Zebrus ezeru. Zebrus ezera krasts piemērots arī lielu sporta un atpūtas pasākumu organizēšanai. Ja rodas kādas problēmas, tās atrisinās pieredzējušie ezera uzraugi, vietējo apstākļu pārzinātāji Endziņu un Baumaņu pāris.

"Latvijas valsts meži" ik gadu atjauno zivju mazuļu populāciju ezerā. Pēdējos trijos gados vien ezerā ielaisti 500 tūkstoši līdaku kāpuru un 500 kg ataudzēto līdaku mazuļu, kas jau būs izauguši par prāvām zivīm. Tomēr īpaša vērtība tiek veltīta zandartiem, kuriem ļoti patīkot Zebrus ezers. Pirms diviem gadiem ezera iemītnieku skaitu papildināja 3000 vienasaras zandartu. Taču nav aizmirstas arī citas zivis, piemēram, nesen ezerā tika ielaisti zušu mazuļi no Lielbritānijas.

Zebrus ezera apkārtnē ir putnu vērotāju paradīze, taču dabas liēguma noteikumi liek tos arī saudzēt. Piemēram, no ledus kušanas līdz 30. jūnijam aizliegta laivu un cilvēku uzturēšanās Zebrus ezera rietumu krastā un ezerā 30 m no niedrēm un augāja malas.

Grilēts zandarts

Nepieciešams: zandarts, sīpols, ķiploks, citroni, dilles, krējums, majonēze.

Zandarts ir ļoti garšīga zivs, un to var pagatavot daudzos un dažādos veidos, bet pie ezera piemērotākais veids ir grilēšana. Neraizējieties, ja nav izdevies izvilkt rekordlielu zandartu, garšīgākās un grilēšanai piemērotākās ir kilogramu smagās zivis. Un vēl zandartam ir tā milzu priekšrocība, ka nav jātīra zvīņas.

Pagatavošana: zandartu pārgriež un iztīra. Lielu sīpolu, pāris ķiploka daiviņas, citronu un dilles sagriež, masu sajauc ar krējuma un majonēzes mērci, pilda zandarta vēderā. Pildīto zivi ietin folijā, liek uz sakarseta grila, apacep no abām pusēm. Tikai jāuzmanās, zivi nedrīkst pārcept. Gatavību pārbauda, iebakstot sērkokciņu – ja tas viegli iedurams, zivs ir izcepies. Ja tuvumā nav grila, sagatavoto zivi var likt ugunskurā uz ogļēm, bet foliju var aizstāt ar rabarberu vai pat dadžu lapām.

Atpūtas un tūrisma centrs

Spāre

Atrašanās vieta

Talsu rajons,
Ģibuļu pagasts,
140 km no Rīgas un
25 km no Talsiem Ventspils šosejas
un dzelzceļa Rīga–Ventspils maļā
pie Spāres stacijas.

Gulbju ezers

platība – 115,5 ha,
vidējais dziļums – 1,5m,
maksimālais dziļums – 2,1 m,
bet atsevišķās vietās esot arī 4 m.

Aktīvai atpūtai

Svešais vārds rekreācija nozīmē – spēku atjaunošana, atpūta, tātad tūrisma un rekreācijas centra tiešais pienākums ir gādāt par atpūtas iespēju visiem gribētājiem. Bet gaumes ir dažādas, tādēļ arī pie Gulbju ezera iespēju sagādāts daudz. Jauka pludmale, astoņas laivas un ūdensvelosipēds, piknika vieta, makšķerēšanas un medību iespējas, garas pastaigas kājām vai izbraucieni ar velosipēdu pa īpaši sagatavotām takām apkārt ezeram – tas vēl nebūt nav viss. Par visu pārējo pastāstīs pārvaldnieks Modris Jaunvalks.

Ģibuļu pagastam tajos tālajos ezeru dalīšanas laikos ir paveicies, jo tā teritorijā ir 23 ezeri. Lielākais ir Spāres ezers, bet viens no iecienītākajiem atpūtai – Gulbju ezers, kura krastos ir izveidots tūrisma un rekreācijas centrs “Spāre”.

Šī ir īstā vieta, ja ir vēlēšanās noslēpties no pilsētas burzmas, baudot mierīgu, patīkamu un ērtu atpūtu pie dabas. “Spārei” ir vairākas priekšrocības: skaista, klusa vieta, bet tuvu pie šosejas un dzelzceļa, iespējams atpūsties kādā no mājīnām divvientulībā vai ar kuplu ģimeni, bet lielajā, pavisam nesen uzceltajā ērtajā un modernajā trīsstāvu namā, kas patīkami pārsteidz ar augsto komforta līmeni, banketu zāli, kamīntelpu, pirti, virtuvi un guļamtafelēm, var rīkot konferences, seminārus, kāzas un citas lielas svinības.

Gulbju ezers

Gulbītis, kā to mīļi sauc vietējie, nav no lielajiem ezeriem. Vēl nesen makšķernieku aprindās valdīja uzskats, ka Gulbju ezerā zivju nav, bet pēdējā laikā pat lielākajiem skeptiķiem nācies domas mainīt, jo divus un trīs kilogramus smagas zaļsvārces makšķernieku lomos te vairs nav retums, 2007. gada sezonas beigās tika izvilktā pat 11 kg smaga līdaka. Ezerā dzīvo arī raudas, līņi, asari u. c. zivis. Krastā aug niedres, grīšļi, vilkvālītes, purva cūkauši, hāras, elši, doņi, kosas, tomēr krasti ir pieejami peldēšanai un makšķerēšanai.

Makšķernieku ievērībai – makšķerēšana no laivas Gulbju ezerā (tāpat kā citos LVM apsaimniekotajos ezeros, izņemot Tērvetes ūdenskrātuvi) atļauta jau no 1. maija.

Lielajos Ventspils puses mežos dzīvo daudz medījamu zvēru, krietns skaits no nomedītajiem guvuši godalgas un uzskatāmi par labām trofejām. Mednieki to zina, tādēļ bieži par bāzes un atpūtas vietu izvēlas stratēģiski izdevīgo “Spāri” pie Gulbju ezera.

Muižas, parki un dižkoki

Ģibuļu pagastā ir divas lielas apdzīvotas vietas – Pastende un Spāre.

Pastendē

Pastendes muižas ēku komplekss labi saglabāts līdz pat mūsu dienām, tāpat arī skaistais parks un dīķi. Pastendes parkā aug vairāki dižkoki, kas stādīti vēl muižas laikos, piemēram, 5,88 m resnais ozols, vīksna (apkārtmērs 3,89 m). Arī tuvējā apkārtnē aug vairāki dižkoki. Cīruļu kapsētā atrodas lielā latviešu tautas pasaku un teiku krājēja Anša Lerha-Puškaiša (1859 – 1903) vecāku un dzimtas piederīgo kapu vieta.

Spārē

Otra lielākā apdzīvotā vieta pagastā ir Spāre. Ciemats veidojies no 1888. līdz 1910. gadam pie dzelzceļa. Spāres centrā atrodas muižas komplekss un viens no skaistākajiem parkiem Kurzemē, kurā aug 17 svešzemju koku un krūmu sugas, to skaitā arī kļava 3,5 m apkārtmērā un 4,2 m resns osis.

Spāres evaņģēliski luteriskā baznīca, kas savu īpatnējo būvapjomu ar neraksturīgo astoņstūru plānojumu bez zvanu torņa ieguva 1747. gadā, ir valsts nozīmes arhitektūras piemineklis.

Pie Usmas ezera

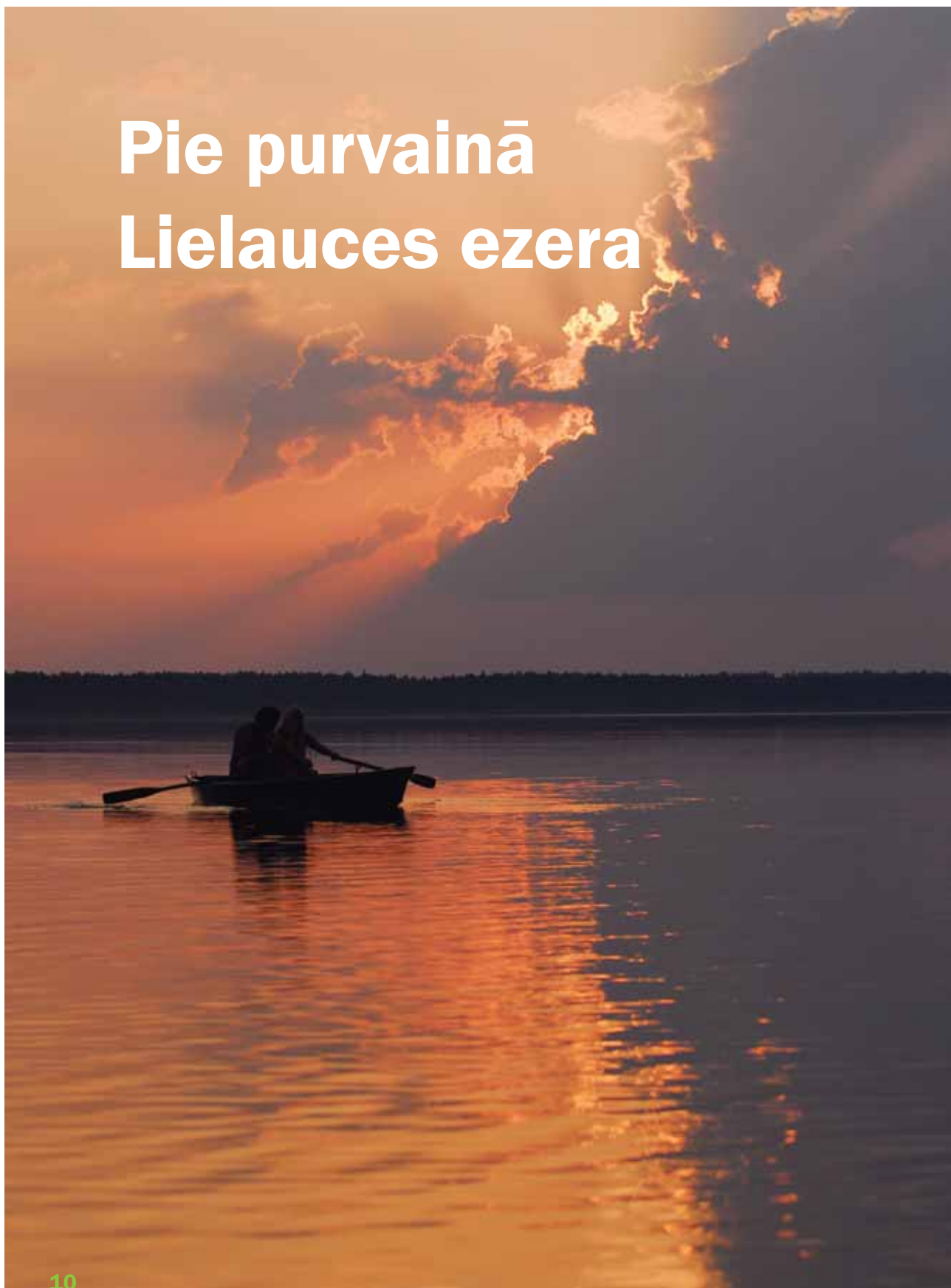
Gulbju ezeram ir liels un varens kaimiņš – Usmas ezers ar populāro Moricsalu. Braucot pa ceļu, iznāks 7 km, bet kājām cauri mežam nebūs pat četri kilometri. Ezerā ir veselas septiņas salas, Viskūžu sala ir lielākā Latvijā, bet Moricsala – romantiskākā, uz tās 1727. gadā slēpies rakstnieces Žoržas Sandas vecvectēvs, Kurzemes hercogistes troņa pretendents Sakšu Morics. Tā sala ieguvusi savu nosaukumu. Un vēl Moricsala ir ievērojama ar to, ka jau 1912. gadā to pasludināja par dabas rezervātu, tā ir pirmais dabas rezervāts Latvijā.

Pāris kilometru gara meža taka aizvedīs pie LVM uzbūvētā skatu torņa Ūdrukalnā, no kura var saskatīt varenos Kurzemes mežus, Usmas ezeru, Stendi, Mundīģciem un saulainā dienā arī Talsus.

Netālu no Ventspils šosejas Stendes upes krastā pie "Vijupēm" aug resnākā dzīvā priede Latvijā – Aļļu dižpriede, bet Veģupītē pie Stendes čalo 1,7 m augstais trīspakāpju ūdenskritums.

Pie purvainā Lielauces ezera

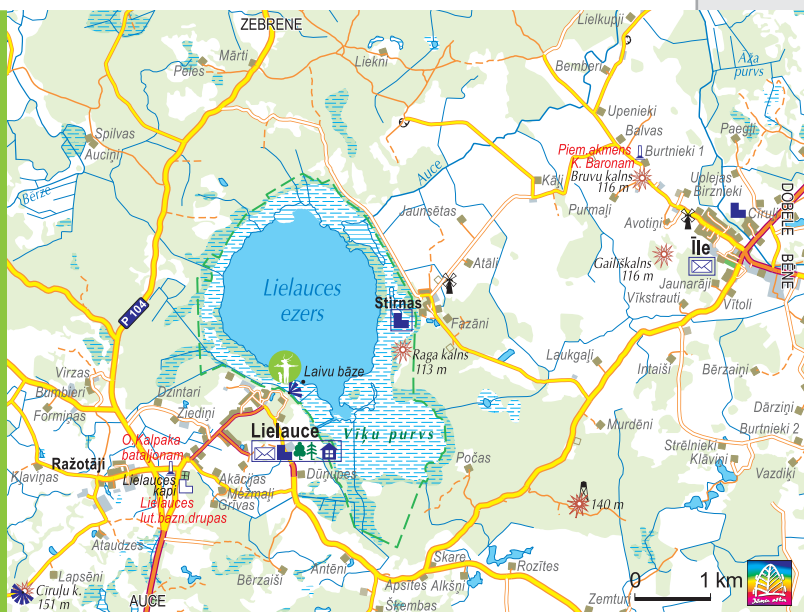

Atrašanās vieta

Lielaucis ezers atrodas Dobeles rajonā, Lielaucis administratīvajā teritorijā, Lielaucis pagastā, dabas liegumā "Vīķu purvs".

Platība – 372 ha,
garums – 3 km,
platums – 2,2 km,
vidējais dziļums – 1,5 m,
lielākais dziļums – 3,5 m.

Pastāvīgie iemītnieki:

ūdenī: asaris, līdaka, līnis, rauda, rudulis, plicis, vēdzele, plaudis, karūsa, ālants, sapals, ķīsis, zutis u. c., kopā 16 zivju sugu, un vēzis;

gaisā: migrējošā sējas zoss, ziemeļu gulbis, cekuldūkurs u. c., vismaz 24 Latvijas vai ES līmenī nozīmīgas putnu sugas;

krastā: lielā dzērvene, Lēzeļa lipare, dzeltenā akmeņlauzīte, melnalkšņu staignāji.

Lielaucis ezers, ērti ieritinājies Vīķu purva ielokā, mierīgi snauz un auklē savus dārgumus. Un to viņam netrūkst. Tikai nezinātājam Lielaucis ezers liekas nepieejams, jo no nējaušiem apmeklētājiem to sargā Vīķu purvs. Ezeram aizaugot, ap to izveidojusies plaša, dienvidaustrumos pat 1,2 km plata purvu un slīkšņu josla. Ezeram ūdeņus atnes Dūņupe, bet aiznes Auce.

Dūņainajam Lielaucis ezeram nav pludmales, cilvēki pie ūdens un AS "Latvijas valsts meži" laivu bāzes cauri neparastajai, līganajai aizaugošo krastu zonai var nokļūt no Lielaucis pils puses pa laipām. Jā, garāmskrējējam te nav ko darīt, taču dabas vērotājam šis ir kā paradīzes stūrītis. Iedomājieties – dzērvenes vien te aug gandrīz 40 ha lielā platībā, tiesa, jau kopš 1987. gada te ir dzērvenāju lieguma zona. Vīķu purvs ar īpaši aizsargājamiem augiem ir izcils Zemgales un visas Latvijas mērogā, bet putnu vērotājiem iespējams salīdzinoši nelielā platībā saskatīt 21 Latvijas īpaši aizsargājamo putnu sugu. Tas ir ļoti augsts putnu sugu daudzveidības rādītājs.

Teika par klunkšķi

Teika vēsta, ka Lielauces ezerā dzīvojoņi arī kāds dīvains dzīvnieks. Viņš klunkšķina – un tāpēc iesaukts par klunkšķi. Šo klunkšķēšanu varot dzirdēt trīs verstis tālumā. Cik reižu viņš pavasarī klunkšķējis, tik rubļu tajā gadā maksās rudzi. Daži viņu tēlo līdžīgu stārķim, citi atkal līdžīgu mazam putnelim ar lielu knābi. Stāsta, ka klunkšķi ezerā esot iemetis pats nelabais. Rudenī klunkšķis pārvēršoties par lepnu kungu un braucot uz Rīgu skatīties, cik liela tā jau izbūvēta. Kad Rīga būšot pabeigta, viņš pāriešot dzīvot uz Rīgu. Tad arī Lielauces ezers būšot ciet; pats nelabais to ciet aizraušot. Jo Rīga plešoties plašumā, jo Lielauces ezers saraužoties. Tagad Lielauces ezers esot jau krietni mazāks, nekā bijis pirms kara.

Pasakains skats uz Lielauces ezeru paveras no pils terases. Teika vēsta, ka ezers pie sava vārda tā arī nav ticis, jo to varējis dabūt, ja pieceltos kājās, taču purvs vilcis atpakaļ. Tā nu ezers mierīgi guļ tur lejā un noraugās uz Lielauces pils pārvērtībām, kas balta un skaista paceļas ezera krastā. Sākotnēji muiža piederējusi hercogam Jēkabam, bet tā sen nodegusi. Pils celta 19. gadsimta sākumā, pēc degšanas atjaunota 20. gadsimtā. Jaukas apstākļu sakrītības dēļ jau kopš 1922. gada te saimnieko arī mežinieki, praktizējas jaunie mežsaimnieki.

Kopš 2000. gada, kad ezeru sāka apsaimniekot LVM, sakopts ezera krasts, izveidota atpūtas vieta un laivu bāze ar 20 laivām, uzbūvēts putnu vērošanas tornis, noorganizēta licencēta makšķerēšana un vēžošana, katru gadu ezerā tiek ielaisti vismaz 150 tūkstoši zivju mazuļu.

Lielauces ezeru iecienījuši asaru makšķernieki, 800 gramu smagi asari te nav retums, bet gadoties arī kilogramu smagi makani.

Tepat ap ezeru

Labi gan, ka klunkšķis vēl nav pārcēlies uz Rīgu, un Lielauces ezers ir savā vietā.

Ja ceļš atvedis šajā pusē, jāizstaigā muižas parks, kurā aug grāfa Mēdema laikā stādīti vismaz 60 neparasti koki un krūmi. Noteikti jāaiziet līdz Ķeveles (arī Zviedru jeb Karaļavotiem), kas atrodas vairākus kilometrus no pils. Tradīcija prasa padzerties no visiem deviņiem avotiem, kas iztek no Kambaru kalna pašas augšas un ietek gravā. Katrs avots ārstē savu kaiti, vismaz zviedru karali Kārli XII avotu ūdens esot izdziedinājis. Nepacietīgākie var veldzēties no akmeņiem izliktā baseinā, kur saplūst septiņi avoti.

Netālu atrodas vēsturiskie Dobes (Incēnu) kalni, kas rakstos pieminēti jau 1272. gadā. Pilskalnu pētnieks Ernests Brastiņš uzskatīja, ka te senos laikos atradusies slavenā Sidrabenes pils. Bet mūsdienās iespaidīgās kalna nogāzes ir kā nosētas ar smaržīgām meža zemenēm.

No jaunāko laiku vēstures Lielaucē pie pēdējā karā sagrautās baznīcas drupām skatāms 1934. gadā atklātais pelēka granīta piemineklis, kas veltīts pulkveža Oskara Kalpaka bataljona pirmajai kaujai 1919. gada janvārī.

Licencēta vēžošana

Tad jau arī vakars ir klāt, laiks gatavoties vēžošanai. Lielauces ezers ir viens no retajiem, kuros atļauta licencēta vēžošana. Vēžus ņem ar krītiņiem. Ezera noteikumi vēžu veselības dēļ liek krītiņus iznomāt laivu bāzē, jo ezerā nedrīkst izmantot krītiņus, kas bijuši kādā citā ezerā – tā var izplatīt bīstamo vēžu mēri. Ēsma krītiņiem gan katram jāgādā pašam, noder tepat ezerā ņerta zivs vai arī līdži paņemts gaļas vai vistas gabaliņš.

Vēžošana atļauta no 1. jūlija līdz 30. septembrim, izņemot mātītes ar redzamiem ikrēm – tās jālaiž atpakaļ ezerā nārstot. Un ne vairāk par 50 vēžiem!

Krastā atpūtas bāzē viss sagatavots vēlām vakariņām: ugunsкура vieta, katli zivju zupas un vēžu vārīšanai, vieta gaļas cepšanai. Ja nu tomēr kaut kas nav skaidrs par laivām, licencēm, zivīm, vēžiem vai ko citu, ezera uzraugs Guntis Zutis visu izrādīs un paskaidros.

Mūsējie – platspīļu vēži

Vēži pieder pie ļoti plašās un daudzveidīgās vēžveidīgo klases, kurā ietilpst arī krabji, omāri, garneles. Latvijā gan sastopamas tikai trīs saldūdens vēžu sugas: platspīļu, šaurspīļu un signālvēzis jeb Amerikas vēzis. Tomēr tikai platspīļu vēzis ir vietējais, šaurspīļu un signālvēzis ir svešinieki, agresīvi ienācēji, kuri ar strauju vairošanos, ātri pielāgojoties vides pārmaiņām, izspiež platspīļu vēžus. Savukārt delikatešu īpašības tieši platspīļu vēžim ir izteiktākas. Un ne jau tikai tādēļ, ka tajos daudz proteīna, maz kaloriju un piesātināto taukskābju. Tie lieliski garšo.

Vēzis ir nakts dzīvnieks, kurš apdzīvo ūdenstilpes gultni un izmanto krasta slēptuves. Viņa prasības pret ūdens kvalitāti ir visai augstas: ūdens nedrīkst būt pārāk skābs, tam jābūt bagātam ar kalciju, magniju, skābekli. Varbūt tādēļ vēži ir sastopami tikai pusē Latvijas ūdenstilpju.

Vēžim jau tā ir daudz dabīgo ienaidnieku (stārķis, zivju gārnis, ūdrs, ūdele, līdaka, asaris, karpa), tas ir ļoti jutīgs pret ķīmikālijām un ieņēmīgs pret infekcijām, tādēļ vismaz cilvēkiem jābūt saprotošiem un jāievēro visi vēžošanas noteikumi. Galvenais – Latvijā atļauta tikai licencēta vēžošana un vienīgi licencētos vēžezeros. Nedusmojieties, ka nedrīkst lietot savus krītiņus, tie var būt inficēti, nebrīnieties, ja kādā ezerā noteikumi ir atšķirīgi (stingrāki), tās ir apsaimniekotāju tiesības un pat pienākums, lai īstenotu vēžu aizsardzību un populācijas pavairošanu.

Dīvaini izklausās, bet no lielajiem, nobriedušajiem vēžiem proporcionāli var iegūt mazāk gaļas nekā no pusaudžiem, jo jaunākajiem īpatņiem ir izteiktāka astes daļa, kurā ir visvairāk gaļas.

Savas čaulas dēļ vēži ir visai trausls produkts, tādēļ ar tiem jāapietas ļoti uzmanīgi.

Pirms dzīvu vēžu vārīšanas būtu ieteicams tos kādu brīdi paturēt ledusskapī vai saldētavā. Un vēl noteikti jāparūpējas par pamatīgiem diļļu krājumiem.

Lai iegūtu vienu kilogramu iztīrītu vēžu astiņu, nepieciešami vismaz septiņi kilogrami vēžu.

Velomaršruti LVM ezeru zemē

14

Velotūrisms ir ne tikai ekoloģiski tīrs un videi draudzīgs pārvietošanās veids, tas ir arī ļoti demokrātisks – ar velosipēdu brauc gan jauni, gan gados vecāki cilvēki. Daži brauc tikai līdz tuvējam veikalam, citi velosipēdu ir pieņēmuši par dzīvesveida sastāvdaļu. Arvien biežāk vasarā var redzēt lielām somām apkrāvušos ceļiniekus uz velosipēdiem. Brauciens ar velosipēdu svaigā gaisā, mežu vidē, prom no pilsētas trokšņiem un putekļiem to nodrošina. Latvijā velotūristi nebaidās no lauku ceļiem un meža takām. Un pareizi dara – tur gan gaiss svaigāks, gan bieži vien arī vairāk ko redzēt.

Velomaršrutu tīkls

Velomaršruti – gan “svētdienas braucējam”, gan rūdītam “kilometru rijējam” piemēroti – iekārtoti galvenokārt ainaviskās vietās, kur atpūta vērsta uz ekoloģisko tūrismu kā dabai draudzīgu atpūtas un teritorijas apmeklēšanas veidu. Visos maršrutos ir iespējams ļauties ūdeņu valdzinājumam un vilinājumam, gan veldzējot skatu krāšņajā ainavā, gan noskalojot ceļa putekļus. Lai brauciens ar velosipēdu būtu papildīts, maršrutos iekļauta gan kultūrvēsturisku objektu apskate, gan daudzveidīgu dabas ainavu vērošana.

Izveidotie velomaršruti jau guvuši atsaucību. Par to liecina gan raibās riteņbraucēju virtenes uz ceļiem, gan piedalīšanās starptautiskos velomaratonos. Iesācējiem būs piemēroti īsie vienas dienas velomaršruti Krāslavas apkaimē. Ar kaut ko taču ir jāsāk, vai ne?

“Ezeru zeme” skaitļos

Pateicoties biedrības Eiroreģions “Ezeru zeme” uzaicinājumam iesaistīties INTERREG IIIA kaimiņvalstu pārrobežu programmas projektā “Velomaršrutu tīkla attīstīšana Baltijas ezeru zemē”, AS “Latvijas valsts meži” Dienvidlatgales mežsaimniecībā Latgales reģionā ierīkoja septiņus plašai sabiedrībai pieejamus velomaršrutus. Populārākie maršruti izveidoti Krāslavas apkārtnē. Katrā maršrutā iekārtota vismaz viena apstāšanās un atpūtas vieta ar lapieni, šūpolēm, tualeti, velostativu, soliņiem, maršrutu shēmām, informatīviem stendiem par dabas vērtībām, ir norādes zīmes, atkritumu tvertnes, pat ozolkoka velotiltiņš pār Skaistas upi.

Šis projekts kopā ar partneriem aptver Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas pierobežas rajonus, kur izveidots pavisam 51 velomaršruts 2263 km garumā. Tagad bez bažām un ar komfortu var doties uz diviem riteņiem pa trim valstīm.

Velomaršruts “Saulkrastu taka”

Atrašanās vieta

Krāslava – Priedaine (Daugavas kreisajā krātā, Klusā iela) – Dārza iela – meža ceļš gar Daugavas stāvkrastu (pēc ~ 2 km atpūtas vieta “Ulmaņa vieta” pie Daugavas) – meža ceļš līdz Saulkrastiem (~ 2 km) – pagrieziens uz Krāslavu – asfaltēts ceļš Krāslava – Kaplava (P 69) – Priedaine.

Maršruta garums 8 km.

Ceļotājiem, kuri tikko sāk velobraucēju gaitas, ieteicams izbraukt tikai 8 kilometrus garo Saulkrastu taku. Maršruts sākas jaukā Latgales pilsētiņā Krāslavā, kur vajadzības gadījumā velosipēdus iespējams iznomāt, piemēram, viesu mājā “Zīve” Pārceltnes ielā 14 vai viesu mājā “Priedaine” Klusajā ielā 2.

Braucot pa šo maršrutu, var baudīt skaistākās Daugavas ainavas. Jūs jau, protams, zināt, kā tie Daugavas loki radušies. Kad Dievs licis zvēriem Daugavu rakt, zaķis lēcis pa priekšu, lapsa atkal pa zaķa pēdām ar kuplo asti ievilkusi robežas, bet lācis, kā jau stiprinieks, tik grābis zemes lieliem klēpjēm un bēris kaudzēs. Tā nu Daugava iznākusi līkumota, bet tās krasti – kalnaini. Dievs par tādu iznākumu bijis dusmīgs uz zvēriem, bet mums patīk.

Daugavas senlejas posmā ar deviņiem lieliem upes lokiem saglabājies ainavas pirmatnīgums, dižkoki, milzu laukakmeņi, arheoloģiskie pieminekļi, te aug vairāki desmiti retu augu sugu, piemēram, spilvainais grīslis, cepurainā neotiante, zirņveida dedesta, spožais suņuburkšķis, krastmalā dzīvo mazais zirņš, zivjudzenītis, jūrasžagata. Uz Daugavu un Krāslavu var lūkoties no stāvkrasta, bet drosmīgākie uzkāps 32 metrus augstajā Priedaines skatu tornī, kas pagaidām ir dižākais koka skatu tornis uz LVM apsaimniekotās zemes. No torņa paveras skats uz Daugavu, arī daļa Krāslavas ir pie kājām. Pavasarī te var baudīt ievzienu trakumu, rudenī priecāties par zelta lapu krāšņumu, labā laikā tālumā var saskaņāt Daugavpils televīzijas torni, bet dūmakainajā tālē apjaust Baltkrievijas pakalni aprises.

Pēc brauciena patīkami atvilkt elpu pašā Daugavas krastā labiekārtotā atpūtas vietā ar nosaukumu “Ulmaņa vieta”. Te var makšķerēt, turpat arī izcept un notiesāt noķerto zivi vai gluži vienkārši izbaudīt svaigo gaisu, klusumu un mieru, vērojot rāmo Daugavas plūdumu. Ja paveiksies, tuvējā priežu jaunaudzē vai egļu vērī ogojot un sēņojot, iespējams, ieraudzīsiet kādu meža iemītnieku.

Keramiķa Valda Prauliņa darbnīca Krāslavā, Dūmu ielā 8 iespējams ne tikai apskatīt, kā top keramikas darbi, bet arī pašiem iemēģināt roku podniecībā vai vismaz uzlikt mālu masku skaistumam.

Velomaršruts “Krāslavas priežu sils”

Atrašanās vieta

Krāslava
(Rīgas iela 159,
Krāslavas poliklīnika –
ceļš A6 līdz pagriezienam uz Skumbiņiem
(~ 300 m pa labi aiz poliklīnikas ēkas) –
meža ceļš – atpūtas vieta (~ pēc 1 km) –
pieminekļis fašisma upuriem (~ pēc 1
km) – meža ceļš (~ pēc 3 km Skaistas upes
šķērsošana) – meža ceļš līdz Krāslavai
(~ 4 km).

Maršruta garums 10 km.

Krāslavā sākas un beidzas 10 kilometru garais velomaršruts “Krāslavas priežu sils”. Tas jau ir mazliet grūtāks maršruts, kas izveidots priežu silā. Pavasaros un rudenos Skaistas upītes šķērsošana kļūs par īstu piedzīvojumu, bet spēkus var atgūt atpūtas vietā, pēc tam meža burvība liksies vēl jo tīkamāka.

Ja esat nonākuši Krāslavā, grēks būtu nepastaigāties pa skaisto pilsētiņu. Pils ielā apskatāma grāfa Plātera pils, kurā restaurācijas laikā tika atklāti unikāli sienu gleznojumi. Vecajā, baroka stilā celtajā pils ēkā grāfa Ludviga Plātera laikā bija iekārtota bibliotēka ar 20 tūkstošiem grāmatu. Pilsētā darbojas Krāslavas katoļu baznīca un Aleksandra Ņevska pareizticīgo baznīca.

Ievērtības cienīgs ir 2,8 m garais, 2,2 m platais un 0,7 m augstais Augusta akmens, kura sānos ir iekalts grāfu Plāteru dzimtas ģerbonis un gadskaitlis – 1729. Pie šī akmens medību laikā maltīti esot ieturējis Polijas–Lietuvas karalis Augusts II Stiprais.

Romantiskāk noskaņotajiem jāuzkāpj Mīlestības kalniņā un jāpastāv pie Jāzepa Karņicka pieminekļa. Leģenda vēsta, ka jauns poļu virsnieks iemīlējies grāfa Plātera meitā Emīlijā. Kaut gan mīlestība bijusi abpusēja, grāfs virsnieku noraidījis. Jaunieši nolēmuši doties nāvē. Emīlijai savu nodomu īstenot nav izdevies, bet Jāzepe 1838. gada augusta naktī uzkalniņā nošāvis. Tauta šo vietu sauc par Karņicka jeb Mīlestības kalnu, bet avotiņu – par Mīlestības avotu.

Padomi velotūristiem

Velosipēda izvēle

Parasti tas ir kalnu divritenis ar biežākām riepām. Šāds transporta līdzeklis būs izdevīgs, gan braucot pa meža takām, gan pa grantētiem ceļiem. Viesu namos, kuri atrodas velomaršrutu tuvumā, ir iespējams velosipēdu iznomāt.

Putekljaini un asfaltēti ceļi

Braucot blakus, tiek aizšķersota brauktuve, tāpēc jāizkārtojas vienam aiz otra.

Cimdi, brilles un ķiveres

Ieteicams pārbrauciena laikā valkāt velocimdus un arī aizsargbrilles, jo tās palīdz izvairīties no kukaiņu nokļūšanas acīs, bet ķivere brauciena laikā pasargās no iespējamām traumām kritiena gadījumā. Bērni būtu īpaši jāradina pie braukšanas ar ķiveri galvā.

Bērns uz velosipēda

Jāpievērš uzmanība bērna apģērbam – nekustīgi sēžot sēdekļītī, bērnam vajadzīgs siltāks apģērbs nekā pedāļu minējam. Ja bērni jau brauc ar saviem riteņiem, jāizvēlas īsāki un vieglāki maršruti, jo viņu izturības pakāpe ir mazāka nekā pieaugušajiem.

Bērni bez vecākiem ar velosipēdu drīkst braukt no 14 gadu vecuma.

Īsta atpūta dabā – nāc!

Atpūtas un tūrisma centrs "Spāre"

"Dumbri", Ģibuļu pag., Talsu raj., LV-3298
Mobilais tālrunis 26669099

Atpūtas un tūrisma centrs "Ezernieki"

"Ezernieki", Indrānu pag., Madonas raj., LV-4827
Mobilais tālrunis 26666090, 26671421

Tērvetes dabas parks

Tērvetes pagasts, Tērvete, Dobeles raj. LV-3730
Tālrunis 63726212

Pokaiņu mežs

Senpokaiņi, Naudītes pag., Dobeles raj., LV-3118
Tālrunis 63726212

Kaņiera ezers

Lapmežciema pagasts, Tukuma raj., LV-3118
Mobilais tālrunis 29253514

Lielauces ezers

Lielauces pagasts, Dobeles rajons, LV-3723
Mobilais tālrunis 26556771

Tērvetes ūdenskrātuve

Tērvetes pagasts, Dobeles rajons, LV-3728
Mobilais tālrunis 26115333

Zebus ezers

Bikstu pagasts, Dobeles rajons, LV-3713
Mobilais tālrunis 29252368

www.mammadaba.lv

